

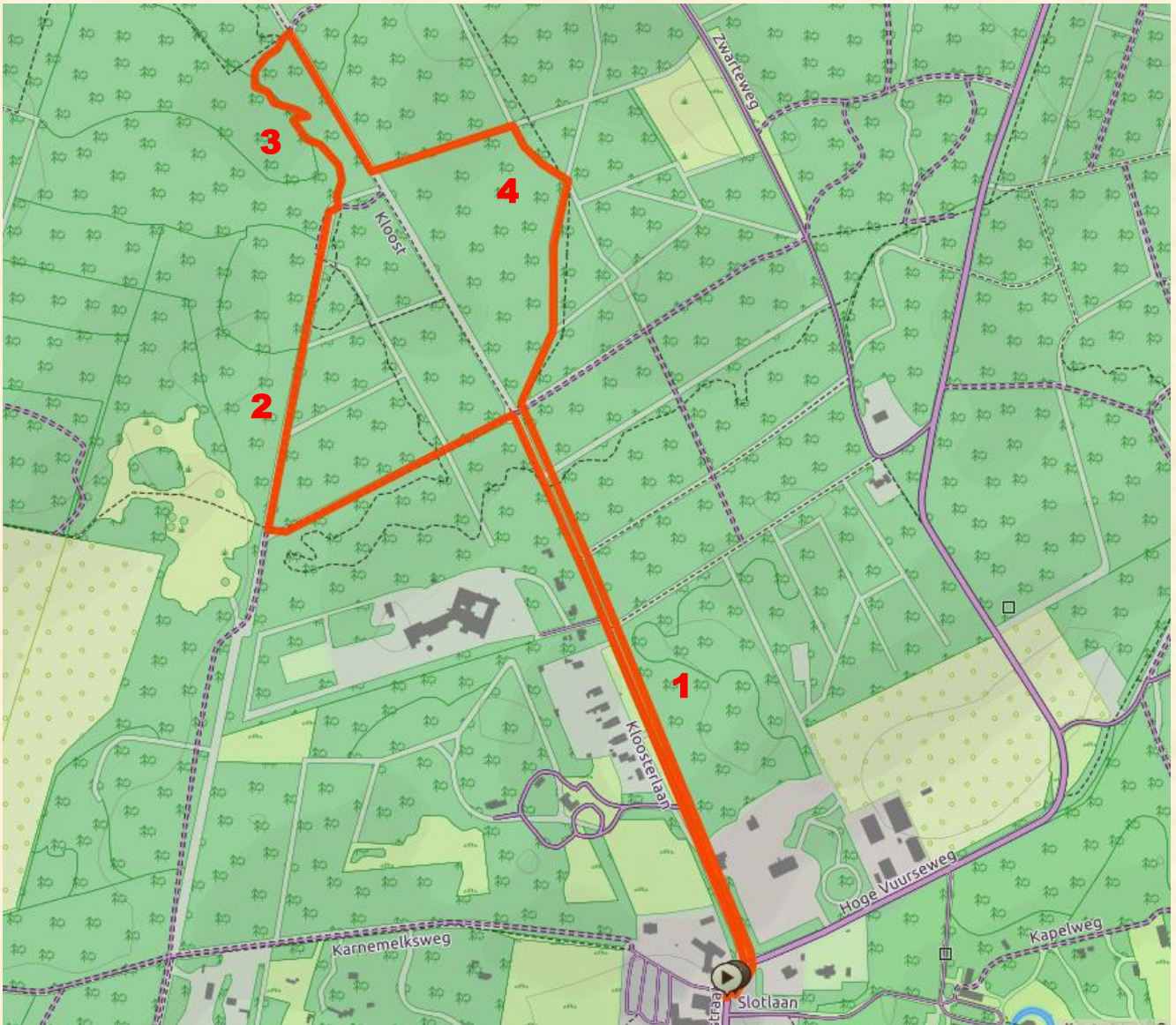
Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht

Heuvelrug Midden - Geopad 127 – De bossen bewesten Lage Vuursche

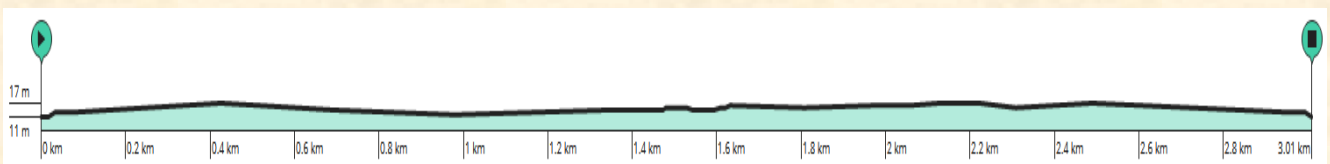
22-07-2021

Voor de liefhebbers van zowel aantrekkelijke als historisch interessante bossen beschreven wij een tweetal routes door respectievelijk het noord- en zuidoostelijk deel van het beschreven gebied. De routes zijn genoemd naar de tracégedeelten die visa versa worden gelopen. Beide geopaden beginnen en eindigen bij de halte Lage Vuursche van de streekbuslijn.

Geopad 127a - De Kloosterlaanroute

Route 3,0 km. Voor de GPS RouteYou versie, [klik hier](#).

1. Vanuit de bushalte gaan wij via de Dorpsstraat naar het begin van de Kloosterlaan die wij ruim 600 meter zullen gaan volgen. De Kloosterlaan is onderdeel van een oude, vrijwel rechtstreekse verbinding met Hilversum, die buiten de bebouwde kom onverhard bleef en niet van betekenis zou worden voor het huidige interlokale verkeer. Meer in de richting van Hilversum wordt deze historische verbinding de Lage Vuursche Weg genoemd.

Het verharde deel van de verbinding leidt naar het langgerekte omrasterde terrein van een voormalig klooster dat in 1927 werd gesticht en later een verzorgingshuis zou worden. In verband hiermee kreeg het in en bij Lage Vuursche gelegen deel van de interlokale verbinding met Hilversum haar huidige naam Kloosterlaan.

Die laan volgend komen wij eerst langs het omrasterde landgoed Klein Drakestein waarvan het hoofdgebouw vanuit de weg goed is te zien. Na de passage van het omrasterde landgoed blijven we de Kloosterlaan nog even trouw.

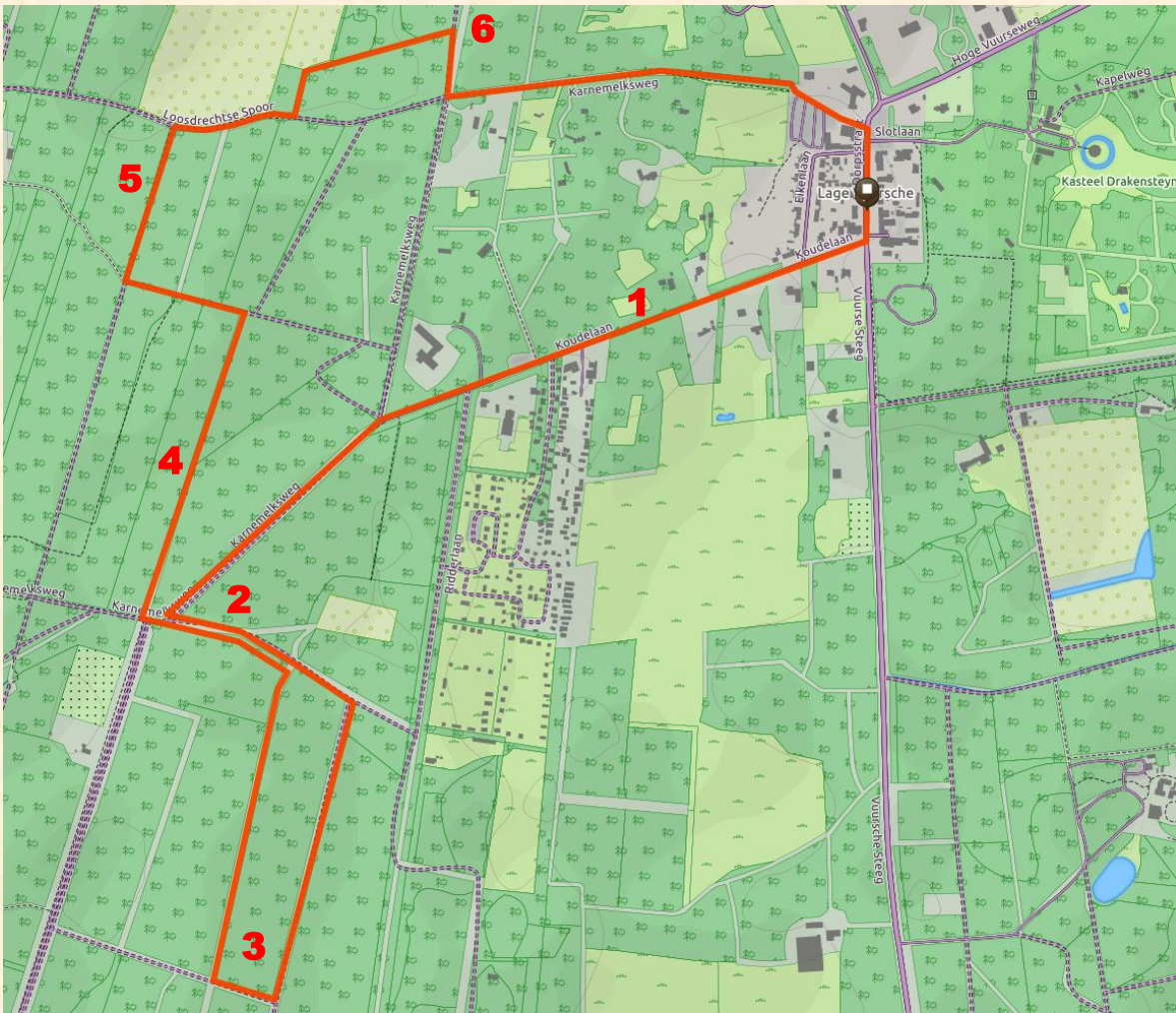
2. Zodra dit mogelijk is gaan wij echter links de staatsbossen in. Een recht pad leidt ons er door een ten dele enigszins geaccidenteerd gebied naar een scheve T-kruising met een lange rechte zandweg, aan de overzijde waarvan een heideterreintje behouden bleef.

Op de T-kruising slaat onze wandelroute rechtsaf. Dit biedt de mogelijkheid via de lange rechte zandweg terug te keren naar de Kloosterlaan. Vlak daarvoor gaan wij links echter een smal bospad volgen.

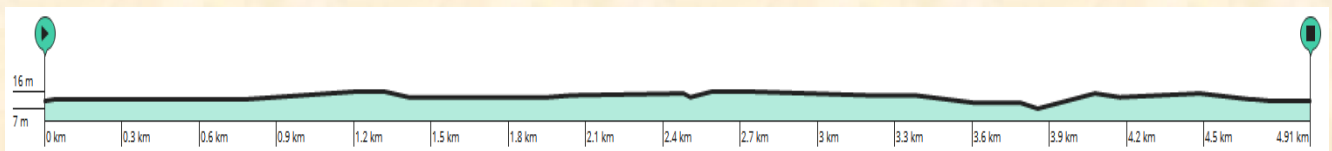
3. Op dat pad worden enkele kliffen van stuifbanken gepasseerd. Iets verderop eindigt het pad voorbij een bocht naar links op een T-kruising. We slaan er rechtsaf om andermaal enkele stuifkliffen te bezichtigen. Op een splitsing moet dan voor een terugkeer naar de Kloosterlaan opnieuw rechtsaf worden geslagen.

4. Ook daar wordt rechtsaf geslagen. Ruim vierhonderd meter verderop zullen wij dan nog een stukje van het bos verkennen dat zich links van de laan bevindt. Op de eerste de beste kruising slaat de georoute er rechtsaf, wat ze niet lang daarna herhaalt. Onze ambiance is dan tijdelijk een enigszins geaccidenteerd bosgedeelte met enkele markante kleine terreindepressies en heuvels. Intussen naderen wij andermaal de Kloosterlaan die ons links terugbrengt naar de bushalte van Lage Vuursche.

Geopad 127b - De Koude Laanroute

Route 5,0 km. Voor de GPS RouteYou versie, [klik hier](#).

1. Voor het wandelen van deze route gaan we vanuit de bushalte naar de er vlakbij beginnende Koude Laan die we ruim een kilometer gaan volgen. De Koude Laan is een oude verbinding met het langgerekte landgoed Eyckenstein. Daar komt ze uit op een scheve T-kruising. Er vlakbij kon en kan via de kaarsrechte hoofdontsluiting van het landgoed naar het lintdorp Maartensdijk worden gereden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er vroeger bij de T-kruising tol werd geheven. We volgen de Koude Laan tot de scheve T-kruising. Daarbij wordt links al spoedig het verblijfsrecreatieterrein De Spar gepasseerd.

2. Onze ambiance wordt nu een bosgebied met ijstijdelijke dekzandformaties die enkele eeuwen geleden plaatselijk enigermate door verstuingen werden verbouwd. Kenmerkend voor de later verstoven delen van de dekzanden zijn door winderosie ontstane markante kleine bekkens met grillige contouren, waarvan de naaste omgeving wat met stuifzand werd opgehoogd. Sommige delen van de bekkens doen uiterlijk aan dalen en troggen denken. Daarbij manifesteren zij zich nogal eens als zich vertakkende systemen. Ook kunnen ze bochtig zijn. De oorzaken hiervan zullen nog nader moeten worden onderzocht.

Op de scheve T-kruising zouden wij nu scherp linksaf kunnen slaan voor een ommetje door een ander bosgedeelte met markante bekkens. Wie daar niet voor voelt adviseren wij naar het kruispunt met de lange kaarsrechte Eijckensteinse Laan te gaan en daar rechtsaf te slaan. Paragraaf 3 kan dan worden overgeslagen.

3. Voor hen die ook het gebiedsdeel met trogachtige bekkens willen zien dat in het zuidoostelijk deel van het beschreven gebied is gelegen beschreven wij een extra ommetje met een lusvormig tracé. Degenen die dat ommetje gaan maken moeten op de scheve T-kruising scherp linksaf slaan. Ze komen dan terecht op een bosweg die een paar honderd meter verderop iets naar rechts afbuigt. Het ommetje blijft de weg daarna nog trouw tot het tweede zijpad aan de rechterzijde. Geadviseerd wordt dit enkele honderden meters af te lopen en vervolgens kort na elkaar twee keer rechtsaf te slaan. Aldus kan weer worden teruggekeerd naar het weggedeelte dat bij de T-kruising werd ingeslagen. Die T-kruising wacht ons dan links op.

4. Voor de verdere verkenning gaan we rechts de kaarsrechte Eyckensteinse Laan volgen. Ook daar worden wij her en der geconfronteerd met het boeiend reliëf van ten dele verstoven dekzanden dat er ook duidelijk tot de belevingswaarde van het bosmilieu bijdraagt.

5. De Eyckensteinse Laan eindigt op een T-kruising. Daar slaat de route linksaf om ons te confronteren met een van de vele lange rechte sloten die de strookvormige kavels van deze omgeving scheiden. Even voorbij de tegenwoordig veelal droogliggende sloot gaan we rechts een bospad volgen dat een kleine bochtige trog kruist. Aan het eind daarvan zien we voor ons de grote enclave cultuurland van het wandelgebied. Een scheve T-kruising biedt er rechts de mogelijkheid via een hoofdontsluiting van het gebied terug te keren naar Lage Vuursche. Die hoofdontsluiting is grotendeels bekend als het Loosdrechtse Spoor terwijl ze dichterbij de dorpskern van Lage Vuursche Karnemelksweg werd gedoopt.

6. We adviseren echter tussentijds een klein ommetje te maken door een bosgedeelte met enkele troggen. Onze route slaat daarom even voorbij de grote enclave cultuurland kort na elkaar links- en rechtsaf.

Even later bereiken we dan een scheve T-kruising met een brede lange zandweg. Daar wordt tegenover een groot omrasterd bosgedeelte andermaal rechtsaf geslagen. Dit leidt tot een weerzien van de hoofdontsluiting, waarover we naar Lage Vuursche wilden terugkeren. Die hoofdontsluiting moet dan links ingeslagen worden. Vlakbij de kern van Lage Vuursche zijn er enkele recente voorbeelden van fraaie retroarchitectuur te zien. Voor de terugkeer naar de bushalte moet bij het bereiken van de Dorpsstraat rechtsaf worden geslagen.

Door de wandelingen leerden wij de westelijke omgeving van Lage Vuursche kennen als een bosrijk gebied waar zowel een agrarische enclave als lange lanen ruimtebelevingsmogelijkheden genereren en boeiend kleinschalig reliëf plaatselijk voor een aantrekkelijke afwisseling zorgt.

Toelichting

Het beschreven gebied wordt zowel aan de west- als oostzijde geflankeerd door een lage stuwwal uit de voorlaatste ijstijd. Verantwoordelijk voor het ontstaan van beide glaciale ruggen was Scandinavisch landijs, dat eerder gevormde (rivier)afzettingen weg- en opschoof.

Bij de verdwijning van het landijs bracht smeltwater daarvan bodemmateriaal van de stuwwallen naar de ertussen gelegen laagte, die aldus enigszins werd opgehoogd. In de laatste ijstijd zorgden successievelijk vooral sneeuwsmeltwater en de wind voor een verdere ophoging van het gebied, dat tegenwoordig ongeveer 4 meter boven NAP is gelegen.

De wind voerde vooral kwartsrijk fijn zand aan. Hij spreidde dat zand als een mantel uit over oudere afzettingen, waarna het soms weer door smeltwater naar lager gelegen plekken zou worden getransporteerd. Aldus ontstonden zogenaamde (verspoelde) dekzanden met een plaatselijk enigszins geaccidenteerd oppervlak, dat later door vegetatie werd gefixeerd.

Na de ongeveer tienduizend jaar geleden geëindigde laatste ijstijd raakte het gebied begroeid met bos, waar later een associatie van zomereiken en berken zou gaan domineren. Sinds de mens de bosvegetaties ging aantasten kregen ook heide- en steppevegetaties een kans.

Onder die begroeiing was een sterke uitloging van de schrale windzanden mogelijk. De weggespoelde bodembestanddelen sloegen echter voor een belangrijk deel weer op enkele decimeters diepte neer. Daarbij gingen organische stoffen dichte donkere banken vormen, terwijl ijzerverbindingen een bruinverkleuring veroorzaakten. Het aldus ontstane bodemtype wordt tegenwoordig haarpodzol genoemd.

Enkele duizenden jaren geleden zou de mens gaandeweg grote aaneengesloten gebieden als graasgronden gaan benutten. Op de van nature schrale windzandgronden leidde dit al snel tot een nog armelijker worden van de begroeiing, waarbij her en der zelfs kale plekken ontstonden. Dit impliceerde weer een winderiger worden van het microklimaat. De mens creëerde op de droge voedselarme zandgronden dus geleidelijk gunstiger condities voor de winderosie.

Vooraf tijdens langdurige droge perioden zou dit niet zonder gevolgen blijven. Dit was zeker het geval toen de mens in historische tijd plaggen ging steken.

Kenmerkend voor het effect van de later nog mogelijke verstuivingen is een vrij grillig reliëf. Dit houdt verband met het feit dat de recentere verstuivingen pleksgewijs werden beperkt door vegetatierelicten die bovendien als zandvangsters fungeerden. De zijdelingse uitbreiding van de winderosie zou trouwens ook belemmerd worden door de stevige donkere banken van de haarpodzolen die zich soms pas gewonnen gaven als ze ondermijnd raakten.

Door de geschetste processen ontstonden buitenlangs de door de wind verlaagde plekken steile klifjes van enkele meters hoog. Het valt op dat die soms (zich vertakkende) trog- of dalvormige laagten omgeven.

In en bij het wandelgebied komen recent door de wind verbouwde dekzandvormingen lang niet overal voor. Zo ontbreken ze in een groot deel van het Maartensdijkse Bos en de daaraan grenzende agrarische enclave. Er omheen zijn de verminkte dekzandformaties echter vrij algemeen. Daarbij vonden we de meest imposante voorbeelden in het op Noord Hollands grondgebied gelegen Smithuyser Bos.

Sinds de Late Middeleeuwen zijn vooral de lagere delen van het gebied vanuit enkele zuidelijker gelegen lintdorpen verdeeld in strookvormige kavels, die vervolgens ten dele in cultuurland zouden worden getransformeerd. Sommige kavels werden van elkaar gescheiden door sloten die tegenwoordig veelal droog staan.

Grootgrondbezitters waren op veel plaatsen van grote invloed op de ontwikkelingen in historische tijd. In het centrale deel van het gebied waren dat de eigenaren van de langgerekte landgoederen

Eijckenstein en Rustenhoven, in het uiterste noordoosten die van het landgoed Drakensteyn - De Vuursche. Daar werd in 1640 op een rond eilandje het kasteelachtige huis Drakensteyn gebouwd.

Aan de oostrand van het wandelgebied ontstond bij het Kasteel Drakenstein gaandeweg het kerkdorpje Lage Vuursche, De oudste bebouwing staat er voor een belangrijk deel ter weerszijden van de korte Dorpsstraat.

Op het grondgebied van het destijds alleen enkele aan elkaar grenzende strookvormige kavels occuperende landgoed Eijckenstein verrees in het begin van de 17de eeuw ongeveer een kilometer ten zuidzuidwesten van het wandelgebied een hofstede, die later zou worden getransformeerd in een landhuis. Zijn naam dankt het landgoed aan Adriaan H. Eyk, die het in 1777 kocht. Hij was ook verantwoordelijk voor de drie jaar later uitgevoerde transformatie van de hofstede in een landhuis. In 1809 liet Adriaans zoon Maurits het huis nogmaals verbouwen. Het kreeg toen zijn neoclassicistische uiterlijk.

Sinds 1876 is het landgoed eigendom van de familie Van Boetzelaar. Die breidde Eijckenstein met name in de tachtiger jaren van de negentiende eeuw sterk uit. Daarbij groeide de oppervlakte van het landgoed uiteindelijk tot 770 ha. Ook een brede strook van het wandelgebied zou er toen toe gaan behoren.

De eigenaren van Eyckenstein zorgden voor grootschalige bebossingen van hun groeiende bezit. Omstreeks 1850 waren die noordwaarts al gevorderd tot de lijn Hollandse Rading - Lage Vuursche.

In de 18de eeuw kreeg Eijckenstein aan de westnoordwestzijde gezelschap van het eveneens enkele strookvormige kavels occuperende landgoed Rustenhoven. Het werd gesticht op gronden die voordien eigendom waren van het Heilig Kruisgasthuis dat buiten de Wittenvrouwenpoort van de stad Utrecht stond.

In 1739 werden de gronden van het gasthuis verworven door schout Johan Swaving van het gerecht Oostveen, wat toen de naam was van de juridisch-bestuurlijke eenheid Maartensdijk. In 1758 liet Swaving op zijn terrein een hofstede bouwen. Het landgoed kreeg toen zijn naam Rustenhoven.

Vanaf 1793 was het landgoed bijna een eeuw eigendom van de familie Van Breugel. In die periode werd het huis van Rustenhoven aan de achterzijde vergroot met een rentmeesterswoning en boerderij.

In de periode 1919 - 1947 was Rustenhoven eigendom van kunstverzamelaar Frederik Johannes Lugt en zijn welstandige vrouw Jacoba Klever. Zoals te verwachten viel vervingen zij een deel van het gebouw om het geschikt te maken voor de expositie en opslag van kunstwerken. Bovendien lieten zij in de omgeving van het hoofgebouw een villa met een groot rieten dak, kas en koetshuis met garage bouwen.

In 1936 schonk de familie Klever een groot deel van het landgoed aan de Stichting Het Utrechts Landschap. Datzelfde jaar had de stichting al westelijk aangrenzende gronden gekocht van Schoutenhuis NV, J. van der Krol en Jhr E. de Pesters. Aldus kreeg de organisatie in korte tijd 153 ha in bezit. Dit nieuwe eigendom werd Maartensdijkse Bos gedoopt.

De afgelopen decennia liet Het Utrechts Landschap in het Maartensdijkse Bos veel exotisch naaldhout verwijderen.

Voor de liefhebbers van zowel aantrekkelijke als historisch interessante bossen beschreven wij een route door het zuidoostelijk deel van het beschreven gebied. Ze start bij de bushalte van het dorp.

Alle rechten met betrekking tot de tekst en het kaartmateriaal uit deze uitgave berusten bij stichting Telluris. Persoonlijk gebruik van de uitgave is toegestaan maar niet voor zakelijke en commerciële doeleinden tenzij dit schriftelijk met de rechthebbende(n) is overeen gekomen.